

УДОСКОНАЛЕННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ВУГІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Розглянуто шляхи удосконалення охорони праці та навчання з техніки безпеки на вугільних підприємствах України.

Вугільна промисловість характеризується важкими, шкідливими та небезпечними умовами праці, у зв'язку з чим слід ретельніше приділяти увагу рівню травматизму робітників. На сьогоднішній день вугільна галузь викликає велику стурбованість у зв'язку зі станом виробничого травматизму. У 2001-2008 рр. відбулися 153 аварії з груповим травматизмом, унаслідок яких травмовано 1336 чоловік, зокрема 528 – смертельно. Близько 30% аварій відбувається на підземному транспорті і шахтному підйомі; 8% загальної аварійності пов'язано з вибухами газу і пилу, спалахами метану, підземними пожежами, вибухо- і пожежонебезпекою електрообладнання; 6,5% - складають газодинамічні явища; 6% - обвали і обвалення порід в гірничих виробках [1].

Аналіз аварій і нещасних випадків, що відбулися на вугільних шахтах України, показав, що причинами аварій є: недостатній рівень навчання і професіоналізму; невиконання вимог правив безпеки і посадових інструкцій; неузгодженість в діях і вчинках між виконавцями при виконанні робіт, суміщених в часі і просторі; скорочення об'ємів дегазації вугільних пластів; експлуатація зношеного гірничошахтного устаткування; невчасна реконструкція вентиляційних шахтних систем; непродуманість в забезпеченні безпеки операцій, на які видається завдання; низький рівень трудової та технологічної дисципліни

Є і інші причини, наприклад, мотиваційні, коли в цілях економії часу і фізичних зусиль постраждалий свідомо порушує трудову і технологічну дисципліну. Психофізіологічні фактори (неуважність, недооцінка і ігнорування небезпек, низький рівень життя, відсутність умов для якісного відпочинку, незадовільний стан здоров'я шахтарів) також грають важливу роль.

Виникає питання, яким чином можна знизити кількість аварій і травм на вугільних шахтах?

Насамперед, слід більш ретельно підійти до професійного відбору під час прийому на роботу, проводити медогляди в процесі трудової діяльності відповідно до законодавства про охорону праці і Правил безпеки.

Також необхідно забезпечити безпечну експлуатацію гірничих виробок (споруджень) і виробничого обладнання завдяки якісному проектуванню, будівництву і контролю їх стану. Всі шахтні об'єкти, за наказом, щорічно повинні закріплюватися за особами, які відповідальні за експлуатацію виробничих об'єктів.

Важливою умовою безпечної роботи гірників є нормалізація санітарно-гігієнічних умов праці, забезпечення оптимального режиму праці, харчування і відпочинку персоналу, санітарно-побутового обслуговування, а також забезпечення засобами індивідуального і колективного захисту.

На вугільних шахтах України більшість аварій та нещасних випадків спричиненні саме людським фактором (недостатнім рівнем навчання та професіоналізму), тому обов'язково слід приділити увагу учбовому процесу з техніки безпеки. Вживані в учбово-курсних комбінатах методи навчання техніки безпеки не приносять значних зрушень у зниженні травматизму. Необхідна термінова і

кардинальна перебудова учбово-курсних комбінатів. У світовій практиці існує досвід застосування інноваційних педагогічних технологій навчання. Наприклад, модульна технологія, головною особливістю якої є організація учбового процесу. Навчання має проводитися по індивідуальних програмах, що встановлюють рівень знань і попередньої підготовки учнів. Процес навчання повинен здійснюватися в темпі, який доступний кожному учню. У даній технології як дидактичний матеріал використовуються самостійні дидактичні брошури, розраховані на всебічне освоєння конкретних знань або певної трудової навички. Ці брошури називають учбовими елементами. Зміст учбових елементів з техніки безпеки повинен базуватися на таких нормативних документах, як «Правила безпеки у вугільних шахтах», «Правила технічної експлуатації вугільних і сланцевих шахт». Брошура з техніки безпеки викладається короткими текстами (кроками), в логічній послідовності розкриває сутність і порядок дій навчань в різних ситуаціях. Кожен учбовий елемент повинний містити: чітко сформульовані учбові цілі, звернені до учня; перелік основного обладнання, матеріалів і пристроїв; інструктивні сторінки з текстом, які б органічно виглядали з ілюстраціями. Також необхідний тест для перевірки знань даної дидактичної брошури. Створення учбових елементів з охорони праці і техніки безпеки необхідне для гірників, оскільки існуючі нормативні документи містять велику кількість інформації і практично не мають ілюстрацій, наприклад, дії працівників в аварійних ситуаціях при використанні саморятівника або вогнегасника. Адже людське мислення побудоване на образах. Тому, учбовий елемент виступає синтезом тексту і ілюстрацій. Доповнюючи один одного, текст і ілюстрації до нього створюють у учнів цілісне уявлення про будову, процес, функції описані в учбовому елементі. Використання модульної технології в учбовому процесі дозволить врахувати індивідуальні і психологічні особливості учнів, тим самим приведе до підвищення ефективності професійної підготовки учнів з ОП і ТБ. [2]

Попередження виробничого ризику шляхом систематичного контролю виконання нормативних актів з охорони праці, персональна відповідальність кожного працівника і впровадження маршрутної системи контролю також відіграють важливу роль у зниженні рівня аварійності на вугільних шахтах.

Обов'язково слід приділити належну увагу забезпеченню охорони праці при виконанні змінних нарядів. Нарядна система майже повністю побудована на дисциплінарних правах керівника і обов'язків робітника без матеріального підкріплення цих прав і обов'язків, що суперечать умовам ринку. Якщо працівник отримав наряд на виконання виробничого завдання, а прийшовши на робоче місце, він виявив порушення ПБ, як поступити? Працівник зобов'язаний усунути загрозу життю і здоров'ю, але не безкоштовно, а отримавши за це додаткову оплату як за роботу в особливо небезпечних умовах. А за чий рахунок ця робота буде виконана, повинен визначити керівник робіт або дільниці, тобто гірничий майстер або начальник дільниці. Краще, звичайно, якщо дана робота по усуненню порушення буде сплачена за рахунок особи, що допустила це порушення. Все це свідчить про те, що у вугільній галузі слід в корені змінювати сталі традиції виявлення і усунення безіменних порушень правил безпеки і переходити до управління виробництвом і охороною праці. Для ефективного управління виробництвом і охороною праці на підземних дільницях шахти слід було б надати більше повноважень гірничому майстру зміни.

Із вищепереліченого можна зробити висновок: удосконалення нарядної системи та навчання робітників з техніки безпеки і охорони праці на вугільних шахтах значною мірою сприятиме зниженню рівня аварійності і травматизму працівників.

Література

1. В.Н. Пластун. Совершенствование управления производством и охраной труда на шахтах// Уголь Украины. – 2010. - №3. – С.25-28.
2. Т.И. Гречко. Использование модульной технологии при обучении технике безопасности// Уголь Украины. – 2008. - №5. – С.27-28.